

ІСТОРИЧНІ ПАРАЛЕЛИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ

Сергій МЕДИНСЬКИЙ

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Молода українська держава з моменту свого створення велику увагу приділяє розвитку спортивної, оздоровчо-рекреаційної, туристичної сфери. Наглядним прикладом потреби України у міцних тілах і духом громадян, здатних свідоцтвом примножувати потенціал держави, успішно само-реалізовувати свої природні і наслідки фізичні та духовні здібності і потенціал, активно їх розвивати є чітка законодавча політика у сфері фізичної культури і спорту: Закон України “Про фізичну культуру і спорт” від 24 грудня 1993 року № 3808-ХІІ; цільова комплексна програма “Фізичне виховання – здоров’я нації” від 1 вересня 1998 р. №963/98; положення про Державний комітет України з питань фізичної культури і спорту від 26 лютого 2002 р. № 2002; Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту від 28 серпня 2004 р. № 1148/2004.

Постановка проблеми. Як зазначається у проекті „Національна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні на період до 2012 року”, затвердженої Указом Президента України від жовтня 2005 року, досягнутий рівень розвитку фізичної культури і спорту в Україні не забезпечує оптимальної рухової активності кожної людини впродовж усього життя, поліпшення стану здоров’я, профілактики захворювань та фізичної реабілітації.

10% населення України регулярно займається спортивною діяльністю. Лише кожен п’ятдесятій долучається до участі у спортивних змаганнях загальнодоступного характеру. Фізична пасивність характерна для більшості людей працездатного та похилого віку (відповідно 84–86% та 95–97%). За наведеними показниками Україна суттєво поступається Фінляндії, Швеції, Великобританії, Німеччині та іншим країнам Європи.

Недостатня рухова активність громадян у повсякденній діяльності негативно впливає на демографічну ситуацію в Україні. За очікуваною тривалістю життя Україна поступається більшості країн Європи. Показники смертності від хвороб серцево-судинного кровообігу в українців найвищі серед європейців.

Загалом сфера фізичної культури і спорту в Україні не відносилася до пріоритетів державної політики, що підтверджується порівнянням показників бюджетів усіх рівнів на цю сферу з обсягами бюджетного фінансування і соціально-гуманітарних сфер. Крім цього за останні п’ять років на розвиток фізичної культури і спорту виділялось з державного бюджету у середньому 0,5%, а з місцевих – 0,2 % їх видаткових частин, що в декілька разів менше середньоєвропейських показників.

Мета роботи: визначити організаційно – управлінські, нормативно-правові засади розвитку фізичної культури і спорту в Україні у нових соціально-економічних умовах та окреслити прогресивні тенденції розвитку окремих напрямків фізичної культури і спорту.

Аналіз досліджень і публікацій. У такому контексті державного розв’язання проблеми розвитку фізичної культури і спорту є цікавим досвід законодавчих

організаційної діяльності молодого радянської республіки, яка змогла у порівняно короткий термін створити широко розгалужену систему фізкультурних товариств.

9 листопада 1917 року Ленін і Луначарський підписують Декрет про організацію Державної комісії з освіти на чолі з народним комісаром. На неї покладають функції, що виконувалися колись Міністерством народної освіти. Ленін дає вказівку про введення уроків фізичної культури в школі.

У жовтні 1918 р. на базі шестимісячних курсів інструкторів фізичної культури в Москві був створений перший інститут фізкультури. Спочатку він мав однорічний термін навчання. 1 грудня 1920 р. постановою Ради Народних Комісарів був перетворений у вищий навчальний заклад. У тому ж році був заснований інститут з підготовки викладачів для військово-навчальних закладів і Червоної Армії.

У 1919 р. на базі Вищих курсів П.Ф. Лесгафта створюють петроградський інститут.

У березні 1918 р. VII з'їзд партії в резолюції „Про війну й світ” вказав на необхідність усестороннього систематичного навчання дорослого населення військовим знанням і воєнним операціям.

22 квітня того ж року ВЦВК прийняв декрет „Про обов'язкове навчання військовому мистецтву”, відповідно до якого було засновано Головне Управління Загального військового навчання й формування резервних частин Червоної Армії – Всевобуч. У його складі був відділ фізичного розвитку й спорту, що керував фізичною підготовкою в частинах Червоної Армії на пунктах допризовної підготовки, а також серед цивільного населення.

Завдання, які були поставлені перед Всевобучем: “перше – очистити ряди всевобучистів-фізкультурників від ворожих елементів; друге – всерйоз здійснити обов'язковість, загальність фізичного виховання й вишколу, для чого охопити можливо більше широкі маси робочо-селянської молоді фізичним вихованням і стрілецькими заняттями; третє – об'єднати роботу з фізичного виховання й з військового навчання всевобучистів з їх комуністичним вихованням...”.

20 травня 1920 р. з метою пропаганди фізичної культури Всевобуч проводить по всій Республіці „День спорту”. Старти й показові виступи проходять прямо на міських майданах, у клубах, на іподромах.

У циркулярній вказівці від 10 серпня 1923 р. про розвиток фізичної культури ЦК партії запропонував всім партійним організаціям: “...партійні організації повинні сприяти залученню у фізичне виховання широких верств робітників і, зокрема, членів партії й, забезпечуючи свій ідейний вплив у цій роботі”.

1924 р. усі гуртки фізичної культури, крім шкільних і суспільства „Динамо”, переходять у введення профспілок, які використали гуртки фізичної культури як активну форму залучення членів профспілки в масово-політичну й культурно-просвітницьку роботу, як засіб зміцнення зв'язку широких мас із профспілковими, комсомольськими й партійними організаціями.

Постійно піклуючись про розвиток фізичної культури й спорту, на сесії ЦК ВКП(б) 23 вересня 1929 р. активно обговорювалося питання про стан фізкультурної роботи в країні й було прийнято постанову, що визнала роботу незадовільною.

1 квітня 1930 р. була утворена Всесоюзна рада фізичної культури із правами державного контролю й керівництва фізичною культурою. Незабаром почалася перебудова самодіяльного фізкультурного руху за виробничим принципом. На фабриках і заводах організувалися колективи фізичної культури.

Тільки за чотири роки (1933–1937 рр.) на будівництво спортивних споруд державного бюджету було виділено більше 258 млн. рублів. Побудовано 600 стадіонів, 14 тис. спортивних майданчиків, понад 45 тис. ігрових майданчиків, 6 тис. лижних баз та інших споруд.

Перший випуск спеціалістів з середнім спеціальним рівнем освіти відбувся в 1931 р., їх було всього 32 спеціалісти. Але уже через 6 років щорічний випуск становив від 800 – 1000 чоловік. Якщо до 1928 р. було всього два інститути, то в 1930 році їх стало – 4, у 1938 році – 6, в 1941 році – 11.

Кількість спеціалістів з вищим рівнем освіти також зростає. З 1919 по 1931 рр. було випущено 1421 спеціаліст, а з 1931 по 1940 р. – 3154.

До 1921 р. у країні налічувалося більше 1500 спортивних організацій, у яких займалися близько 140 тис. чоловік. У РСФСР число членів спортивних організацій становило в 1923 р. 126 тис., а в 1924 р. – 375 тис. Однією з перших була й Українська РСР, де в 14,5 тис. колективах фізичної культури займалося 809 тис. фізкультурників.

У 1931 р. налічувалося 24 тисячі спортсменів, які завоювали значки ГТО, в 1932 р. – 465 тисячі, 1933 р. – 835 тисячі.

Напередодні війни 1941–1945 рр. в країні налічувалося більше 62 тис. колективів фізичної культури, у яких займалося понад 5 млн. фізкультурників.

Результати дослідження та їх обговорення. Таким чином, щоб розгорнути та активізувати спортивно-масову роботу, отримати серйозні досягнення, радянська влада сконцентрувала свої зусилля у таких основних напрямках:

- ведення жорсткого партійного контролю за розвитком масовості та якості фізичної підготовки населення;
- залучення максимально можливої кількості населення до занять фізичною культурою і спортом, що було продиктовано необхідністю чисельно збільшувати збройні сили фізично розвинутими людьми;
- цілеспрямоване фінансування капітального будівництва у галузі фізичної культури і спорту;
- забезпечення систематичних занять з фізичної підготовки в збройних силах для підвищення боєздатності армії;
- забезпечення підготовки фахівців з фізичної культури і спорту;
- ведення обов'язкових занять з фізичної культури в школах;
- обов'язкова організація виробничої ФК, фізкультурно-спортивних товариств при заводах, фабриках, колгоспах та чітке підпорядкування фізкультурно-масової роботи за виробничим принципом.

На сьогоднішньому етапі державна політика визначає наступні напрями розвитку фізичної культури і спорту в Україні на період до 2012 року:

1. Фізкультурно-оздоровча та спортивно-масова робота (фізичне виховання) у закладах дошкільної, загальноосвітньої, професійно-технічної та вищої освіти, спорт для всіх за місцем проживання та у місцях масового відпочинку населення, масовий спорт серед шкільного населення; виробнича фізична культура та масовий спорт на місцях роботи громадян; фізкультурно-оздоровча та реабілітаційна робота серед інвалідів);

2. Розвиток олімпійського, параолімпійського, дефлімпійського та ветеранського спорту (дитячий спорт; дитячо-юнацький спорт; резервний спорт; спорт ветеранів);

3. Система забезпечення розвитку фізичної культури і спорту (нормативно-правове забезпечення; кадрове забезпечення; матеріально-технічне забезпечення; фінансове забезпечення; наукове забезпечення; медичне забезпечення; інформаційно-пропагандистське забезпечення; міжнародне забезпечення);

4. Фінансове забезпечення передбачає збільшення обсягів коштів для розвитку фізичної культури і спорту не менше 1,5 % видаткової частини бюджету.

Висновки

Аналізуючи основні напрямки вдалого розвитку фізичної культури і спорту в радянській державі та ті основні напрямки перспективного розвитку фізичної культури і спорту в Україні, які визначає держава, ми можемо охарактеризувати основні фізкультурно-суспільні проблеми, які необхідно розв'язати:

- збільшити обсяги державного бюджетного фінансування для розвитку фізичної культури і спорту, що дасть можливість залучити населення до занять масовим спортом та забезпечити здоровий спосіб життя;
- налагодження ефективних механізмів об'єднання зусиль та ресурсів державних, громадських та приватних організацій для динамічного розвитку фізичної культури і спорту;
- визначити необхідну кількість навчальних закладів для підготовки фахівців сфери фізичної культури і спорту, удосконалити порядок ліцензування та акредитації цих навчальних закладів;
- впроваджувати у практику фізичної культури і спорту передові технології, досягнення спортивної науки та спортивної медицини;
- розвиток ефективної системи пропагандистської роботи у галузі фізичної культури і спорту серед широких верств населення через засоби масової інформації;
- розвинути як ринок спортивного обладнання, інвентарю, одягу та взуття, так і ринок фізкультурно-спортивних послуг;
- збільшити загальне будівництво фітнес-центрів, плавальних басейнів, модульних спортивних споруд для занять фізичною культурою та спортом та спортивних майданчиків.

Література

1. Куроченко І.О. *Фізична культура і спорт: Інформаційно-методичний довідник з питань фізичної культури і спорту.* – К., 2004. – 1184 с.
2. Про внесення змін і доповнень до Закону України “Про освіту” // Перелік документів, що регламентують організацію навчально-виховного процесу і позанавчальної роботи з фізичного виховання у вищих навчальних закладах освіти I, II, III та IV рівнів акредитації. – К., 1999. – С. 5.
3. Солопчук М.С. *Історія фізичної культури і спорту: Навчальний посібник.* – Кам'янець-Подільський: “Абетка-НОВА”, 2001. – 236 с.
4. Столбов В.В., Финогенова Л.А., Мельникова Н.Ю. *История физической культуры и спорта / Под ред. В.В. Столбова.* – М.: Физкультура и спорт, 2001. – 423 с.

ІСТОРИЧНІ ПАРАЛЕЛІ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ

Сергій МЕДИНСЬКИЙ

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Анотація. На основі порівняльного історичного аналізу проаналізовано основні напрямки вдалого розвитку фізичної культури і спорту в радянській державі та основні напрямки перспективного розвитку фізичної культури і спорту в Україні; розглянуто форми залучення різних верств населення до регулярних та повноцінних занять фізичною культурою і спортом.

Ключові слова: фізична культура і спорт, змагання, розвиток, перспективи.

ИСТОРИЧЕСКИЕ ПАРАЛЛЕЛИ ОТНОСИТЕЛЬНО РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ В СФЕРЕ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА В УКРАИНЕ

Сергей МЕДИНСКИЙ

Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича

Аннотация. На основе сравнительного исторического анализа проанализированы основные направления удачного развития физической культуры и спорта в советском государстве и основные направления перспективного развития физической культуры и спорта в Украине; рассмотрены формы привлечения разных слоев населения к регулярным и полноценным занятиям физической культурой и спортом.

Ключевые слова: физическая культура и спорт, соревнование, развитие, перспективы.

HISTORICAL COMPARISON OF STATE POLICY IN FIELD OF PHYSICAL TRAINING AND SPORT

Sergiy MEDYNSKY

Chernivtsy National University named Yuriy Phedkovich

Annotation. Historical comparison was used to analyzed main aspects in developed of physical training and sport in Soviet State and feature perspective to increase quantity of systematically physical training people and sportsmen's in Ukraine.

Key words. Physical training, sport, competition, development, perspective.
